

Právní aspekty fenoménu MeToo

Můžeme se mu usmívat, můžeme nad ním vrtět hlavou, faktem ovšem je, že aféra MeToo se stala velkým fenoménem dneška. Už nyní víme, že se o ní bude hovořit a psát, a tak ani my právníci touto kampaní nezůstaneme nedotčeni. Právě proto Stálá konference českého práva uspořádala dne 16. března 2018 symposium nazvané Právní aspekty MeToo. Když jsme tuto akci počátkem letošního roku zařazovali do programu, promýšleli základní teze a vybírali místo setkání i zajímavé řečníky, netušili jsme, na jaké problémy si tímto nápadem zaděláme. Ne každý se totiž k odbornému setkání postavil bez emocí. Ačkoliv šlo o akci otevřenou, na kterou se mohli přihlásit nejenom advokáti, soudci, akademici a další odborníci ze všech právnických odvětví a pozvánka byla k dispozici na stránkách ČAK, pořadatele i mnoha partnerských institucí, přesto se z řad genderových aktivistů a specialistů ozvaly námitky poněkud úsměvné: například proč je vstup na akci zpoplatněný, popř. proč pořadatelé nedodrželi paritní rozdělení mužů a žen mezi diskutujícími i v publiku. Za tuto reklamu v každém případě genderovým aktivistkám upřímně děkujeme, protože se na naši akci akreditovala stovka zájemců z řad širokých i nečekaných, nemluvě o množství novinářů, kteří po celou diskusi odesílali do světa on-line zpravodajství.

Symposium proběhlo ve Vlasteneckém sále pražského Karolina a moderoval je zakladatel Stálé konference českého práva **JUDr. Karel Havlíček**. V úvodu řekl, že dříve stačilo, když byl muž k ženě galantní, zatímco dnes bonton vyžaduje politickou korektnost. Aféra MeToo přehledně ukazuje, že vidění věcí se v čase proměňuje. Co se totiž dnes zdá obvyklé, může být za pár let kritizováno. Mění se i míra veřejného trestu, jenž za nepřijatelné jednání následuje. Je však otázkou, co je přirozený vývoj a co je naopak umělé a nepřirozené. Příkladem určeným k neúspěchu je snaha legislativně upravovat city, jež vždy končí katastrofou. Naštěstí nám v České republice obvykle pomáhá humor, jež je sice povážlivě vážná věc, nicméně chválabohu i dnes existují ostrůvky, které si uvědomují nutnost svobody, volnosti a vtipů i v oblasti partnerských vztahů a sexu. Dr. Havlíček také zdůraznil, že na akcích Stálé konference českého práva pohlaví nerozhoduje. Důležitý je zájem vystoupit, ochota nést svou kůži na trh a věcné zaměření debaty způsobuje, že na některých akcích hovoří více muži a na jiných (například k rodinnému právu) naopak více žen.

Úvodní vystoupení přednesl místopředseda Nejvyššího soudu **JUDr. Roman Fiala**. Řekl, že od dob vojenské služby ví, že nejlepší obranou proti útokům je slušnost. A tématem, o němž je třeba mluvit, není komunikace mezi muži a ženami, ale ponižování obecně. Nelze je přitom paušalizovat, protože vždy jde o konkrétní situaci, o dokazování a ověření pravdivosti obvinění. A vše je třeba posuzovat v kontextu času, místa a souvislostí. Citoval přitom svého oblíbeného literárního autora J. R. R. Tolkiena, podle něhož dobro není nikdy negativní a každý může svým příkladem způsobit, že ti ostatní budou svým jednáním pro ostatní nepřijatelní a trapní.

Na něj navázal teplický primátor a místopředseda Senátu ČR **Jaroslav Kubera**, podle něhož je něco jiného násilí v trestním slova smyslu, jež je jednoznačně lidsky i trestně odsouzením hodné, a něco naprosto jiného hloupé nafukování běžné komunikace mezi pohlavími, proti němuž nejlépe funguje humor. Kdyby sám kdysi svou manželku sexuálně neobtěžoval, těžko by dnes mohl i oba slavit zlatou svatbu. Neměli bychom si nechat vnutit přílišnou legislativu, abychom neměli více sociálních pracovníků než sociálních případů.

Naprosto jinak téma pojal ústavní soudce a bývalý advokát **JUDr. David Uhlíř**. Podotkl, že podle něj je třeba odlišit kampaň MeToo od příčin této kampaně. Oběti sexuálních útoků jsou podle něj osoby,

kteře veřejnou prezentaci uplatňují svobodu projevu, když o obtěžování hovoří. Důležitější jsou však aspekty sociální a dopady, které by bylo děsivé opomenout. Český parlament se totiž v nejbližší době chystá ratifikovat Istanbulskou úmluvu (Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí). Pod praporem ochrany žen a boje proti násilí na nás čekají důsledky závažné stejně jako humorné, neboť kritickými se mohou stát i běžné české Velikonoce. Na druhé straně by si zejména právníci měli klást otázku, jaké úkoly budou před naší zemí stát, pokud tuto úmluvu stát ratifikuje. Příkladem může být další prolomení advokátního tajemství a omezení práva na obhajobu či práva na kladení otázek.

Poté vystoupil další odborník, vysokoškolský pedagog **doc. JUDr. Pavel Mates, CSc.** Potvrdil, že i sexuální obtěžování může obtěžovaná osoba vnímat jako diskriminační, na druhé straně dnes leckdy bývá diskriminován i pachatel, neboť se musí bránit nařčení vůči jednání, jež se stalo před desítkami let. Nikdy nelze minulé děje posuzovat dnešními očima, protože proběhly v dobách minulých, jež přece generovaly i odlišné konotace. Příkladem může být uznalé písknutí. Jako právník vždy zpozorní, když se přesouvá důkazní břemeno z žalobce na žalovaného. V pracovním právu tato novinka, kterou k nám zavedl antidiskriminační zákon, způsobuje obrovské komplikace při dokazování, což zcela jistě nastane i v souvislosti s MeToo. Ústavní soud sice potvrdil, že samotný princip je v pořádku, protože v pracovním právu je třeba chránit slabšího a zaměstnavatel disponuje informacemi, soud ovšem musí vždy poskytnout prostor k vyjádření též žalovanému, aby mohl obhájit, že nediskriminoval. Postoj Ústavního soudu je rozumný, protože k odsouzení nemůže stačit jen tvrzení pracovníka, že byl diskriminován. Po předložení tvrzení z obou stran platí vyvratitelná domněnka, že k tvrzenému jednání došlo. Následné dokazování je však obtížné, protože se obtěžuje v soukromí a beze svědků. Přeneseno na MeToo se lze ptát, kolik svědků bude stačit k odsouzení. V USA platí opačný princip, dle něhož, nelze-li dohledat důkaz, platí, že došlo k obtěžování. Lze si jen přát, aby tento princip nedorazil až k nám.

Soudce Městského soudu v Praze **JUDr. Ladislav Hejtmanek** se zaměřil na internetové siláctví, jež se podobá jednání davovému a uživatel internetu i stát s ním musejí počítat. Síla sociálních sítí vyvolá efekt násobně větší síly, než jakou jedinec v reálném životě disponuje. Někdy dokonce bublina připomíná sektu, v níž se vůdcem může stát kdokoli, kdo se strefí do davového vkusu. Problémem je absence konkrétní odpovědnosti, a kdo s tímto novým fenoménem umí pracovat, dokáže ho umně využít k davovému šílenství. Ne vždy jsou důsledky negativní, například lze efekt využít pro vyjádření se k politickým otázkám či k věcem se společenským přesahem. To vše platí i pro MeToo. Je třeba si klást otázku, komu je aféra ku prospěchu, protože skutečná oběť sexuálního trestného činu je obvykle už tak traumatizována a veřejné projednání její stav ještě zhorší. Jako vysvětlení se nabízí generační výměna elit. Role se ovšem obrací, ze sexuálních agresorů jsou dnes oběti. Ne že by vždy šlo o sympatické hochy, přesto lze leckdy vidět kampaň zneužitou k jejich lynčování. Zastiťování sociální skupinou je alibismus vedoucí k pomstě, násilí v jakékoliv podobě však plodí jen násilí další. Dav se dříve či později rozdělí a eskalace povede jen k dalším válkám mezi skupinami.

Po první části právnických odborníků následovala pasáž vystoupení expertů neprávnických. Psycholožka **doc. PhDr. Laura Janáčková, CSc.**, podotkla, že sex ženy mají a muži chtějí, což je základním předpokladem evolučního obchodu, jenž se jako každý obchod řídí nabídkou a poptávkou. Mnoha výzkumy bylo potvrzeno, že žena se radši podělí o jednoho bohatého muže s více ženami, než by měla jednoho chudého sama pro sebe. Muži si vybírají dle atraktivity, přičemž žena je nejatraktivnější kolem 16-22 let. V rámci obchodu tak ženy nabízejí samy sebe, což platí v celé živočišné říši. Obchod vždy stojí na volbě a odpovědnost za ni nese každý sám.

Sociolog **PhDr. Petr Hampl, Ph.D.**, doplnil, že lidská sexualita byla a je ve všech kulturách asymetrická. Politici mohou podepisovat deklarace, ale v životě rovnosti nikdy nepůjde zcela dosáhnout. Všichni jsme potomci mužů a žen, kteří se chovali biologicky efektivně, protože sexualita

vede k růstu. Žena cosi nabízí a muži se musí snažit, a kdo se nesnaží, jeho geny zmizí z populace. V poslední době tento princip mizí, mužské touhy ubývá od průmyslové revoluce. Jestliže klesá poptávka, je třeba se chovat nabídkově jinak. Dnes se snižuje cena, sex je snadněji dostupný, a tak není třeba pěstovat mužskou odpovědnost, proto žena nabízí balíčky a ochutnávky. Civilizační průšvih vede k tomu, že muži se nebudou zlepšovat, což je větší problém než MeToo. Měla by být pořádána sympozia o tom, že muži jsou málo aktivní, měli bychom je k aktivitě povzbuzovat. Ženy by se naopak měly učit muže více svádět a odměřovat, co jim poskytnou. Takový mechanismus je populačně zdravý, naopak MeToo naši prognózu jen zhorší. Právo a morálka by se měly zaměřit na to, aby ženy dokázaly odmítat pozornost, o kterou nestojí. Muž má nižší vnímavost, zejména pokud je sexuálně fascinován, proto je facka jako reakce ženy odpovídající. Pro muže nejde o ostudu ani ponížení. Naopak šikanu nechť řeší právo, ale trestat samu pozornost a zájem o ženu by bylo zhoubné.

Zpestřením celé diskuse bylo vystoupení olympijské vítězky **Mgr. Kateřiny Neumannové**. Podotkla, že každá žena by si měla vytvořit, nastavit a chránit svůj osobní prostor. Pokud se jí něco nelíbí, měla by reagovat hned. A byl-li její prostor porušen před lety a ona se tehdy neozvala, pak se s tím měla vypořádat a dnes si nestěžovat.

Na obhajobu žen jakožto slabších obětí vystoupila známá herečka **Ivana Jirešová**. Zdůraznila, že slabší jedinec jen obtížně zvládne vzdorovat agresivnímu invazivnímu jednání. Žena by měla mít v právu výhodu, protože je slabší a nastavena na přijímání a obětování, i když role se dnes proměňují a někdy je těžké posoudit, kdo se chová jako muž a kdo jako žena.

Bývalý ministr zahraničí **JUDr. Cyril Svoboda** uvedl, že MeToo je vzdor proti autoritě a boj za svobodnou volbu. Je to věc hrdosti, že se dotčený vzápětí ozve a řekne ne. Současně však také platí, že samotné zapojení a přihlášení se ke kampani je módní záležitostí a potvrzením, že „také o mě byl kdysi zájem, že i já jsem byla či stále jsem atraktivní“. Jde o nový jev, ale my právníci bychom měli být konzervativní a odvážní a vzdorovat mu.

Sexuolog **doc. MUDr. Radim Uzel, CSc.**, uvedl příklady nejznámějších sexuálních skandálů a podotkl, že důležitá je definice pojmu „obtěžující“ a „nežádoucí“, jež mají svůj původ v sociální inteligenci. Dospělý člověk by měl příslušné signály umět číst.

Poslední část sympozia představovali odborníci na trestní právo. Advokát a prezident Unie obhájců **JUDr. Tomáš Sokol** řekl, že nemá rád lidové štvance, protože už během života řadu podobných zažil. Je třeba odlišovat původní web MeToo od dnešní kampaně na sociálních sítích. Podstatou původního MeToo starého 10 let nebylo genderové rozlišení, ale specifické nepřijatelné a protiprávní zacházení. Kampaň mířila do budoucna a měla zabránit budoucímu nepřijatelnému jednání. Naopak v dnešní kampani na sociálních sítích jde o emoce v čisté podobě. Obojí je snahou vyrovnat se s minulostí, což ale činíme všichni a stále. Za dnešní kampaní vidí touhu po pomstě, jež je přirozená, ačkoliv není tak kultivovaná jako trestní zákoník. Tlak na další regulaci je však třeba odmítnout. Potrestat protiprávní jednání totiž umíme i dnes, byť ne vždy dokážeme protiprávní jednání odhalit.

Předseda Městského soudu v Praze **JUDr. Libor Vavra** řekl, že začíná být alergický na kampaně. Velmi často jde o vážné téma, doprovázené jednoduchými hesly, jež z tématu vytvářejí ještě větší problém. Poučovací agresivita oněch správných lidí otravuje zbytek společnosti. Na MeToo je prapodivné použití starých příběhů, což po letech mlčení vidí jako morální hazard. Už dnes je přece vše trestně postižitelné, ale přitom je vyloučeno, aby se s ohledem na promlčení projednání dostalo před soud. Například u znásilnění činí promlčecí doba 15 let. Promlčení nezvolil zákonodárce bezdůvodně, protože po tak dlouhé době není možno shromáždit použitelné důkazy. Naopak člověk obviněný z MeToo dnes nedostane možnost ani příležitost, jak se z obvinění vyvinut. Časový odstup

na druhé straně znevěrohodní výpovědi tehdejších poškozených.

Advokát **JUDr. Miroslav Krutina** položil otázku, kdo je dnes v aféře MeToo slabší stranou a kdo vlastně zaslouží chránit. Legislativně zajímavějším je institut nesouhlasu. V zahraničí začíná být postižitelné obtěžování na ulici jako přestupek. Evropské zákonodárství se pomalu mění od nepřehlédnutelného nesouhlasu k souhlasu vyslovenému, o čemž se uvažuje například ve Švédsku. V žádném případě však nejde směřovat oběti sexuálních útoků a krásné ženy, které jen kdysi neřekly ne.

Advokát a vysokoškolský pedagog **JUDr. Lukáš Bohuslav, Ph.D.**, ještě jednou zmínil Istanbulskou úmluvu, podle níž – pokud ji ČR ratifikuje - bude k sexu vyžadován souhlas předem. V praxi si aplikaci ovšem lze představit jen obtížně. Je tedy třeba klást si otázku, zda mají mít všechny změny ve společnosti svůj odraz v legislativě.

Každý z diskutujících měl na své vystoupení jen 10 minut, ani tak jsme neprobrali všechny právní souvislosti. Například jsme se nedotkli náhrady škody – po tolika letech, jak ji uplatňovat či jak ji prokazovat. Uvidíme, zda téma MeToo bylo jen módní vlnou, či zda bude i nadále rezonovat ve společnosti. V takovém případě se k němu zcela jistě znovu vrátíme. Odborně, bez emocí, bez vášní. Jak už to my právníci dokážeme.

JUDr. Daniela Kovářová,
advokátka, prezidentka Unie rodinných advokátů

O autorce:

JUDr. Daniela Kovářová je advokátka, prezidentka Unie rodinných advokátů a bývalá ministryně spravedlnosti. Spolupracuje s JUDr. Karlem Havlíčkem na akcích Stálé konference českého práva a symposium Právní aspekty MeToo uzavírala ironickým vystoupením na téma nově vznikající teoretické vědy meetologie.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Recenze publikace: Chalupa, R. Zákon směnečný a šekový – komentář směnečné části. Zákon o mezinárodním právu soukromém – komentář směnečné části. Praha: Leges, 2021, 646 s.](#)
- [Recenzia](#)
- [Budoucnost je v technologiích i udržitelnosti](#)
- [Anotční recenze: Vyvlastnění a vyvlastňovací řízení](#)
- [Věznice jsou přeplněné a věznění příliš drahé. Knihou Tresty budoucnosti chce INFO.CZ otevřít diskuzi o změnách](#)
- [Recenze na knihu: Zdeňková, V., Seidlová, M., Čornejová, H., Peterová H.: Jak správně vytvářet a využívat FKSP: Jak postupovat při poskytování příspěvku na stravování.](#)
- [Recenze na knihu: Zuzana Strnadová: Co by měl vědět příjemce dotace. 1.vyd. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2019, ISBN: 978-80-247-3076-9](#)
- [Ondřej Chmela: Zrušení poplatku za podnět k ÚOHS lze považovat za správné](#)
- [Anotční recenze: Koudelka, Z., Průcha, P., Zwyrttek Hamplová, J.: Zákon o obcích \(obecní zřízení\) – Komentář. Praha: Leges, 2019, 480s](#)

- [Pražské finále osmého ročníku konferencí Soukromé právo](#)
- [Recenze: Jakub Tomšej a kolektiv – Zaměstnávání cizinců v České republice](#)